

4 Απριλίου: Εορτάζει ο Άγιος Θεωνάς Αρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης

/ [Βίοι Αγίων](#)

Σήμερα, η Εκκλησία τιμά τη μνήμη των Οσίων Γεωργίου του εν τω Μαλεώ, Ζωσιμά, Πλάτωνος του Στουδίτου και [Θεωνά Θεσσαλονίκης](#), του Ιερομάρτυρος Νικήτα του εν Σέρραις και των Μαρτύρων Αγαθόποδα και Θεοδούλου, των Θεσσαλονικέων.

- Του ΛΑΜΠΡΟΥ Κ. ΣΚΟΝΤΖΟΥ, Θεολόγου - Καθηγητού

Άγιος Θεωνάς Αρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης

Η Θεσσαλονίκη υπήρξε κοιτίδα ανάδειξης αγίων. Εκατοντάδες είναι οι Θεσσαλονικείς άγιοι οι οποίοι κοσμούν τα ιερά συναξάρια. Ένας από αυτούς είναι και ο άγιος Θεωνάς, Αρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης. Μια όντως σημαντική προσωπικότητα, η οποία σημάδεψε την πόλη τον 16ο αιώνα.

Δεν έχουμε επαρκείς πληροφορίες για την νεανική του ηλικία, ούτε γνωρίζουμε επακριβώς τον τόπο γεννήσεώς του. Γεννήθηκε στα τέλη του 15ου αιώνα, σύμφωνα με παράδοση, στη Λέσβο και γι' αυτό είχε την ονομασία Λέσβιος. Πιθανόν να πήρε την ονομασία αυτή, επειδή διετέλεσε πνευματικός στη νήσο, στο Πλωμάρι, στην αρχή της ιερατικής του διακονίας. Δεν γνωρίζουμε ούτε τα ονόματα των γονέων του, αλλά εικάζουμε ότι ήταν ευσεβείς άνθρωποι.

Έχουμε την πληροφορία ότι ο Θεωνάς αναχώρησε νέος για το Άγιον Όρος και εκάρη μοναχός και χειροτονήθηκε πρεσβύτερος στη Σκήτη του Αγίου Ονουφρίου της Ιεράς Μονής Ιβήρων. Εκεί άρχισε τον προσωπικό του αγώνα για κάθαρση των παθών του. Προσευχόταν με τις ώρες, αγρυπνούσε και νήστευε. Μάλιστα επειδή αγαπούσε την ησυχία και τη σιωπή, έπαιρνε λίγα τρόφιμα και αποσύρονταν σε ερημικό μέρος, όπου προσεύχονταν αδιάκοπα για όλο τον κόσμο και τελευταία για τον εαυτό του. Ιδιαίτερα προσευχόταν για το σκλαβωμένο γένος μας, το οποίο στέναζε κάτω από την δυναστεία των αλλοθρήσκων Οθωμανών.

Εκεί γνωρίστηκε με έναν ενάρετο γέροντα τον (μετέπειτα άγιο) Ιάκωβο, του οποίου έγινε μαθητής και υποτακτικός. Κοντά στον Ιάκωβο έμαθε τα μυστικά της εν Χριστώ ζωής. Κάθε μέρα ανέβαινε προοδευτικά την πνευματική τελειότητα. Είχε νεκρώσει τον εαυτό του για τον κόσμο και ζούσε ως άγγελος.

Στα 1518 ο Γέροντας Ιάκωβος κάλεσε τους μαθητές του, στους οποίους αποκάλυψε όραμά του, σύμφωνα με το οποίο τον καλούσε ο Θεός να πάει στην Αιτωλοακαρνανία, στην Ιερά Μονή Τιμίου Προδρόμου Δερβέκιστας, κοντά στο Θέρμο της Αιτωλίας, διότι η περιοχή είχε ανάγκη πνευματικής αφυπνίσεως. Καλούνταν να εργαστεί πνευματικά για το λαό, ο οποίος κείτονταν σε βαθύ σκοτάδι, εξαιτίας της τουρκικής σκλαβιάς. Ο Θεωνάς τού ζήτησε να τον πάρει μαζί του και τον ακολούθησε με πολλή χαρά. Όταν έφτασαν στην Ναύπακτο έψαχναν για το Μοναστήρι. Κάθε βράδυ, και οι δύο, έβλεπαν ένα ουράνιο διάχυτο φως σε μια περιοχή. Αυτό το φως έβλεπαν και οι λίγοι μοναχοί της Μονής, καθώς και κάτοικοι των γύρω περιοχών. Μάλιστα προέβλεπαν πως κάτι καλό θα συμβεί.

Μετά από τρεις ημέρες οδοιπορία και με οδηγό το φώς, οι δύο αγιορείτες μοναχοί έφτασαν στη Μονή, οι οποίοι έγιναν ενθουσιωδώς δεκτοί από την αδελφότητα. Θεωρούσαν μεγάλη ευλογία να έχουν μαζί τους πνευματικούς ανθρώπους από το «Περιβόλι της Παναγίας», σταλμένοι από το Θεό. Ο Ιάκωβος αποσύρθηκε σε κοντινή σπηλιά να ζήσει ως ασκητής. Κατέβαινε κάθε Κυριακή στη Μονή για να κοινωνήσει και να διδάξει τους μοναχούς. Πολλοί Χριστιανοί συνέρρεαν στη Μονή να πάρουν την ευλογία του Γέροντα και να εξομολογηθούν.

Έστειλε τότε τον Θεωνά στον Μητροπολίτη Άρτας Ακάκιο, για να πάρει την άδεια του εξομολόγου και να ζητήσει αρωγή για τη Μονή. Πήρε την άδεια του εξομολόγου και σημαντική οικονομική βοήθεια και η Μονή του Τιμίου Προδρόμου μεταβλήθηκε έτσι σε πνευματικό φάρο της ευρύτερης περιοχής. Πλήθος ανθρώπων έτρεχαν στον Γέροντα Ιάκωβο και στον Θεωνά να εξομολογηθούν και πάρουν τη συμβουλή και την ευλογία τους.

Όμως, ο μισόκαλος διάβολος φθόνησε το έργο της Μονής και θέλησε να το καταστρέψει. Κάποιοι άθλιοι συκοφάντες έφτασαν στην Άρτα και έπεισαν τον Επίσκοπο να αναφέρει στις τουρκικές αρχές ότι η Μονή ήταν εκκολαπτήριο επαναστατών! Ο Γέροντας Ιάκωβος συνελήφθη και οδηγήθηκε στα Τρίκαλα της Θεσσαλίας, για απολογία στον Μπέη. Τον ακολούθησε πιστά και ο Θεωνάς. Αν και ο Μπέης πείστηκε για την άδικη συκοφαντία εναντίον του, τον έκλεισε στη φυλακή. Άοκνος συμπαραστάτης του ο Θεωνάς, ο οποίος μπαινόβγαινε στη φυλακή και τον διακονούσε.

Ο Μπέης των Τρικάλων, κατόπιν διαταγής του Σουλτάνου, τον έστειλε να δικαστεί στην Αδριανούπολη, όπου καταδικάστηκε και μαρτύρησε, μαζί με τον ιεροδιάκονο Ιάκωβο και τον μοναχό Διονύσιο, την 1η Νοεμβρίου του 1520.

Ο Θεωνάς επέστρεψε στη Μονή του Τιμίου Προδρόμου, όπου έγινε ηγούμενος και

συνέχισε επάξια το πνευματικό, κοινωνικό και εθνικό έργο του Γέροντά του. Αλλά και πάλι ο δύστροπος Μητροπολίτης Άρτας Ακάκιος, υποκινούμενος από διεφθαρμένους ανθρώπους, διέλυσε τη Μονή και έδιωξε καταχείμωνα τους μοναχούς, τους οποίους φιλοξένησε, ως την άνοιξη, κάποιος ευσεβής προύχοντας της περιοχής.

Στα 1522 ο Θεωνάς και η αδελφότητα πήγαν στο Άγιον Όρος και εγκαταστάθηκαν στη Μονή Σίμωνος Πέτρας. Αλλά και εκεί δεν στέριωσαν, διότι οι τούρκοι είχαν λεηλατήσει τη Μονή και οι μοναχοί πεινούσαν. Γι' αυτό έφυγαν για την Γαλάτιστα της Χαλκιδικής, όπου ανακαίνισαν την Ιερά Μονή της Αγίας Αναστασίας της Φαρμακολύτριας, στην οποία ο Θεωνάς έγινε ηγούμενος. Κατόπιν πληροφοριών κάποιου Αρτινού Ιερέα, ανακάλυψαν τα λείψανα των Νεομαρτύρων Ιακώβου, Ιακώβου ιεροδιακονου και Διονυσίου μοναχού, τα οποία μετέφεραν στη Μονή. Σε λίγο καιρό η Μονή έγινε γνωστή και πλήθος κόσμου έτρεχε να πάρει τις ευλογίες του Θεωνά, ο οποίος ήταν πλέον γνωστός ως εξέχουσα πνευματική μορφή. Δίδασκε και εξομολογούσε ασταμάτητα! Κοντά του θήτευσε μια άλλη μεγάλη προσωπικότητα, ο ξακουστός διδάσκαλος Θεοφάνης, ο οποίος το 1560 χειροτονήθηκε Αρχιεπίσκοπος Παροναξίας.

Ο Θεός όμως προόριζε τον Θεωνά για υψηλότερη διακονία. Κλήρος και λαός τον εξέλεξε Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης. Από τη νέα του εκκλησιαστική του θέση άσκησε εξαιρετικό ποιμαντικό, πνευματικό και φιλανθρωπικό έργο, σε μια εποχή ανυπέρβλητων εμποδίων, παρ' όλο ότι ποίμανε το θρόνο της Θεσσαλονίκης για μικρό χρονικό διάστημα, από τον Απρίλιο του 1541 μέχρι τον Μάιο του 1542, όπου κοιμήθηκε ειρηνικά. Το λείψανό του μεταφέρθηκε θαυματουργικά στη Μονή της Αγίας Αναστασίας. Το 1821 μεταφέρθηκε στη Σκόπελο και αργότερα στην Μονή Εσφιγμένου του Αγίου Όρους. Η μνήμη του τιμάται στις 4 Απριλίου.